

Een sfeerbeeld uit onze rijke historie

Cloppenburg: decennialang een logistiek knooppunt

Vooraf

Het merendeel van de lezers zal bij het horen van de naam Cloppenburg geen enkele associatie hebben met de begrippen logistiek netwerk, logistieke keten en/of logistiek knooppunt, maar eerder geneigd zijn Wikipedia te raadplegen. Daar treft men dan de navolgende informatie aan: Cloppenburg is een Duitse stad, ongeveer 100 kilometer ten noordoosten van de Nederlandse grens ter hoogte van Ter Apel. Het is de zgn. *Kreisstadt* van *Landkreis* Cloppenburg in de deelstaat Nedersaksen. Een groot aantal lezers schiet net als mijzelf onmiddellijk het begrip: de 8 van Cloppenburg te binnen. Een enkeling (hij, die in 1961 als officier intendance al in actieve dienst was) kan zich Cloppenburg misschien nog wel herinneren als de stad waar het toenmalige legerkorps een van zijn drie aanvullingsplaatsen zou inrichten als het Warschaupact zijn invloedssfeer naar het westen zou willen uitbreiden. Ik heb enige tijd geleden het verzoek gehad een stagiair van de faculteit geschiedenis van de Erasmus universiteit te assisteren bij zijn onderzoek naar de geschiedenis van de intendantebataljons. En zo trof ik in de archieven van ons Bureau Geschiedschrijving een dossier aan met de titel "Gebiedscommando Cloppenburg (99.1430.02)". En dus was mijn leergierigheid (of is het toch nieuwsgierigheid) geprikkeld. In deze editie wil ik u verslag doen van hetgeen ik in het dossier aantrof. Ik wens lezers van alle leeftijdscategorieën veel leesplezier.

Een eerste rol voor Cloppenburg

Op 1 juli 1958 verlegt de NAVO haar verdedigingslinie in Noordwest Europa van de Rijn en de IJssel naar het oosten. Het plan van *Commandant Northern Army Group* (NORTHAG), waar ook het eerste Nederlandse legerkorps als *assigned force* toe behoort, is dan om bij een eventuele agressie van Warschaupactstrijdkrachten (lees: de Sovjetunie) de opmars te stoppen achter de Weser. Om de logistieke ondersteuning van het eerste Nederlandse legerkorps in het toegewezen vak te ondersteunen, acht de Inspectie der Intendance het noodzakelijk een drietal legerkorpsaanvullingsplaatsen te ontplooien. Voor een daarvan wordt het gebied noord van Cloppenburg voorzien. Zij beschikt daarvoor over twee parate Intendantebataljons met ieder een levensmiddelen aanvullingscompagnie en een brandstof aanvullingscompagnie. De Intendance beperkt zich op dat moment nog tot de bevoorrading van klasse I, klasse III en klasse II/IV-intendantegoederen. Op Nederlands grondgebied heeft 107 Legerkorpsdepotcompagnie de taak om een tweetal legerkorpsdepots in te richten: één noord en één zuid van de IJssel.

Een nieuwe uitdaging

In de eerste helft van de 'roaring sixties' nemen de spanningen tussen Oost en West enorm toe. De NAVO acht het nodig de verdediging nog verder oostwaarts in te richten: achter de Elbe. In hoeverre de wens van Duitsland om vooral niet al te snel en gemakkelijk NAVO-grondgebied prijs te geven hieraan mede ten grondslag heeft gelegen, is mij niet bekend. Hoe dan ook, de afstand tussen de

depotvoorraden in Nederland en de steeds meer brandstof en munitie verbruikende *assigned forces* wordt steeds groter en ook het te verdedigen deel van het NAVO verdragsgebied neemt daardoor aanzienlijk toe. In de herfst van 1965 stelt het Hoofdkwartier van de Koninklijke Landmacht, op dat moment gevestigd op de Therese Schwartzestraat 15 in 's Gravenhage¹, een 'Werkgroep Depotgebied' in. Naast vertegenwoordigers van de Inspectie der Intendance (IdInt), Inspectie Technische Dienst (ITD), Inspectie Verbindingsdienst (IVbdD), Inspectie Militair Geneeskundige Dienst (IMG), Inspectie Vervoerswezen (IV), nemen uiteraard ook een vertegenwoordiger van het Eerste Legerkorps en de Territoriaal Bevelhebber Oost (TBO) zitting in de werkgroep. Na enkele vergaderingen komt de werkgroep uiteindelijk tot de navolgende taakomschrijving en organisatie voor Depot Cloppenburg in oorlogstijd:

1. Een overkoepelend commando-orgaan, belast met alle interne aangelegenheden in het gebied en
2. Een vooruitgeschoven gedeelte van de Staf TBO, ten behoeve van de logistieke ondersteuning van 1 Lk, welke staf fungeert als:
 - a. aangewezen contactorgaan tussen Staf 1LK te velde en Staf TBO in Nederland.
 - b. vooruitgeschoven zelfstandig beleidsorgaan binnen de door TBO te stellen richtlijnen.
 - c. uitvoeringsorgaan van het beleid ten aanzien van logistieke steun aan NL NAVO-eenheden, zoals bepaald door Staf TBO in Nederland.
 - d. Nadere detaillering van het vorenstaande:
 - i. Correctie-orgaan met betrekking tot de opvoer van voorraden, gebruikmakend van ter plaatse opgelegde depotvoorraden.
 - ii. Verwervingsinstantie van verse levensmiddelen.
 - iii. Coördinatie-centrum voor de geneeskundige afvoer van gewonden/zieken naar Nederland.
 - iv. Coördinatie-centrum voor de opvoer van personeel uit Nederland en de afvoer van krijgsgevangenen en overtollig of onbruikbaar materieel naar Nederland.
 - v. Coördinatie-centrum voor de vervoers- en verkeersregeling van wegvervoer, alsmede voor het aanvragen van niet onder bevel van TBO gestelde vervoermiddelen.

Ik weet niet hoe u als lezer deze formeel beschreven opsomming interpreteert, maar mij bekreep het gevoel dat de belangen en het belang van de Nationale Sector in vergelijking met die van 1 Lk in ieder geval goed gewaarborgd zijn.

Eind januari 1966 stelt de werkgroep ook de voorlopige organisatie van het gebiedscommando vast: een stafstafdetachment, een magazijnpeloton intendance, een magazijnpeloton technische dienst, een verdeelplaats klasse I, een verdeelplaats klasse III, een KMar peloton en een gravendienstpeloton. Het magazijnpeloton intendance beheert dan twee complexen: Holtinghausen en Lindern. Het gebiedscommando wordt formeel op 15 maart 1966 opgericht en kort daarna per 1 april 1966 weer mobilisabel gesteld. Onder het gebiedscommando wordt ook een organisatie met de naam Commando Opleg Duitsland (COD) opgenomen.

¹ Bij een groot aantal lezers bekend als de voormalige Julianakazerne

Op 1 december 1969 richt de Territoriale Bevelhebber Oost (TBO), ter vervanging van het Gebiedscommando Cloppenburg en het Commando Opleg Duitsland, 201 Verzorgingscommando op. Deze organisatie krijgt als vredestaak de bewaring en beheer van alle goederen, in de onder TBO ressorterende magazijncomplexen in West-Duitsland. Let op: het is de Nationale Sector die het initiatief neemt en niet 1 Lk dat vraagt om een effectievere logistieke steun.

In oorlogstijd wordt een overkoepelend commando-orgaan van deze eenheid belast met:

1. De regeling en uitvoering van de verzorging van de eenheden van de TBO in het depotgebied Cloppenburg.
2. Het, in samenwerking met de West-Duitse instanties, beveiligen van alle TBO-objecten in het gebied.
3. Het voortzetten van de logistieke steun aan 1 Lk – voor zover de zijn ter beschikking staande middelen dit toelaten – indien de verbindingen met Staf TBO zijn verbroken.

De mobilisabele 104 gemengde intendancecompagnie maakt onderdeel uit van 201 Verzorgingscommando en heeft zowel een algemene steun taak (AS) als een directe steun taak (DS). In oorlogstijd moet de eenheid, in voorkomend geval, ten behoeve van 1 Lk het dagelijkse bevoorradingspakket vanuit Nederland kunnen corrigeren tot een maximale hoeveelheid van 30% van de dagelijkse opvoer van klasse I en klasse III goederen. Voor wat betreft klasse I gaat het om maximaal 25.000 veldrantsoenen per dag. Voor wat betreft klasse III goederen betreft het slechts maximaal 18.000 kilo kero, oliën en smeermiddelen per dag. Daarnaast heeft het gravendienstpeloton de taak een tijdelijke militaire begraafplaats in te richten. Voor wat betreft de directe steun taak moeten het klasse I en het klasse III magazijnaanvullingsplaatspeloton en het Cadipeloton, mits versterkt met werktroepen, 8.000 man verzorgen. De mobilisabele 126 en 130 Munitie aanvullingsplaatscompagnieën van de Technische Dienst hebben dan een AS- en DS-taak voor klasse V. De geneeskundige taken worden uitgevoerd door de mobilisabele 260 Verbandplaatscompagnie (DS) en 111 en 112 Doorvoerhospitaalbataljons (AS).

Rationalisatie van de logistiek: Cloppenburg krijgt weer een nieuwe rol.

In maart 1973 gaat een Werkgroep “NLSC-functie” aan de slag. Een van de cruciale uitgangspunten die deze werkgroep aangereikt krijgt, luidt: *“In oorlogstijd – wanneer 1 Lk buiten de landsgrenzen optreedt – is de wijze van steunverlening vanuit de nationale sector, inadequaat en bestaat behoefte aan een orgaan dat de functioneel gerichte ondersteuningsactiviteiten vanuit de nationale sector naar de productgerichte, multidisciplinair georganiseerde organisatie 1 Lk “kanaliseert”.* Kennelijk krijgt 1 Lk (de NAVO *assigned force*) eindelijk aandacht en prioriteit voor hun belang en belangen. Wat de lezer echter goed moet beseffen, is dat na een decennialang gebrek aan sturing van de logistieke eenheden van 1 Lk op 1 juni 1971 het Legerkorps Logistiek Commando (LLC) is opgericht. Vóór de oprichting van deze organisatie is logistieke ondersteuning vooral een bonte verzameling van *stovepipes* die ieder (lees elke Inspectie) haar eigen beleid bepaalt.

In de analyse van de opdracht die de werkgroep uitvoert, worden bij optreden van 1 Lk buiten de landsgrenzen twee extra inspanningen onderkend: het in de gewenste uitgangspositie brengen (de opbouwoperatie) en het daarna op peil houden van de gevechtskracht van 1 Lk (de logistieke ondersteuning van de verdediging). Niet veel later verschijnt in 1975 het Rapport Rationalisatie Intendance eenheden in de Nationale Sector. Dit Rapport heeft grote gevolgen. De oprichting van het

Nationaal Logistiek Commando is dan een feit en van Territoriale Bevelhebbers (dus ook TBO) is niet langer meer sprake.

201 Vzgc (Cloppenburg) krijgt vanaf het allereerste begin de taak dat deel van de legerkorpsvoorraad dat vooruitgeschoven is op te leggen en te bewaren. In het begin betreft het voornamelijk klasse I en klasse III goederen. In de loop der tijd komen daar ook nog grote hoeveelheden klasse IV goederen (vooral veldversterkingen) en klasse V bij. Om de transportbehoefte te minimaliseren en de opbouwoperatie met succes te kunnen uitvoeren worden de voorraden die aanvankelijk nog in complexen in Nederland liggen opgeslagen, overgebracht naar *forward storage sites* (FSTS). Medio jaren '80 beheert 201 Vzgc een groot aantal complexen in een gebied van 250 bij 150 kilometer. Deze aanzienlijke bevoorradingsorganisatie bestaat dan in vreedstijd uit één majoor, twee kapiteins, 24 onderofficieren, zeven burgermedewerkers 70 man Duits wachtpersoneel. Elk depot heeft een onderofficier als commandant.

Decennialang is Cloppenburg een belangrijk knooppunt geweest in de logistieke keten.